THỰC TRẠNG GIÁO DỤC KỸ NĂNG PHÒNG, CHỐNG BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG CHO HỌC SINH LỚP 5 THÔNG QUA MÔN ĐẠO ĐỨC TẠI TRƯỜNG TIỂU HỌC HÙNG VƯƠNG PHƯỜNG LONG CHÂU, TỈNH VĨNH LONG

Đinh Thị Bích Hạnh
Học viên cao học, Trường Đại học Trà Vinh
Email: hanhdinh84@gmail.com

Tóm tắt: *Nghiên cứu tập trung khảo sát thực trạng giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường (BLHĐ) cho học sinh lớp 5 thông qua môn Đạo đức tại Trường Tiểu học Hùng Vương. Với sự tham gia của 26 cán bộ, giáo viên và 61 học sinh, nghiên cứu đã tiến hành điều tra, thu thập và phân tích dữ liệu theo các tiêu chí: nhận thức, thái độ và hành vi kỹ năng. Kết quả cho thấy giáo viên đã có nhận thức khá cao về tầm quan trọng của việc giáo dục kỹ năng phòng, chống BLHĐ, đồng thời học sinh bước đầu hình thành được một số kỹ năng nhận diện hành vi bạo lực, biết lựa chọn cách ứng xử hòa bình và hợp tác. Tuy nhiên, khả năng vận dụng kỹ năng vào tình huống thực tế của học sinh còn hạn chế, đặc biệt ở việc kiểm soát cảm xúc và giải quyết mâu thuẫn. Trên cơ sở kết quả khảo sát, nghiên cứu đề xuất một số biện pháp nhằm nâng cao hiệu quả như: tích hợp nội dung vào chương trình Đạo đức, đổi mới phương pháp dạy học, tổ chức hoạt động trải nghiệm, tăng cường phối hợp nhà trường – gia đình – xã hội và bồi dưỡng năng lực cho giáo viên. Những biện pháp này được kỳ vọng góp phần xây dựng môi trường học đường an toàn, thân thiện và hạnh phúc.*

Từ khóa: *Giáo dục kỹ năng, Bạo lực học đường, Học sinh lớp 5, Môn Đạo đức, Tiểu học Hùng Vương*

THE CURRENT SITUATION OF EDUCATING SKILLS FOR PREVENTING AND COMBATING SCHOOL VIOLENCE FOR 5th GRADE STUDENTS THROUGH THE MORAL EDUCATION SUBJECT AT HUNG VUONG PRIMARY SCHOOL, LONG CHAU WARD, VINH LONG PROVINCE

Dinh Thi Bich Hanh
Graduate Student, Tra Vinh University
Email: hanhdinh84@gmail.com

Abstract: *This study focuses on examining the current state of education in violence prevention skills for 5th-grade students through the subject of Ethics at Hung Vuong Primary School. With the participation of 26 staff members, teachers, and 61 students, the research conducted surveys, collected, and analyzed data based on the criteria of awareness, attitudes, and skill-related behaviors. The findings indicate that teachers demonstrated a relatively high level of awareness regarding the importance of teaching violence prevention skills, while students initially developed some abilities to identify violent behaviors and to choose peaceful and cooperative responses. However, students' ability to apply these skills in real-life situations remains limited, particularly in controlling emotions and resolving conflicts. Based on the survey results, the study proposes several measures to enhance effectiveness, such as integrating content into the Ethics curriculum, innovating teaching methods, organizing experiential activities, strengthening school–family–community collaboration, and improving teachers' professional capacity. These measures are expected to contribute to building a safe, friendly, and happy school environment.*

Keywords: *Life skills education, School violence, 5th-grade students, Ethics subject, Hung Vuong Primary School.*

Nhận bài: 05/08/2025 *Phản biện: 06/09/2025* *Duyệt đăng: 10/09/2025*

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh hiện nay, bạo lực học đường không chỉ là một hiện tượng xã hội đáng lo ngại mà còn trực tiếp tác động đến sự phát triển nhân cách, trí tuệ và cảm xúc của học sinh tiểu học. Đặc biệt, ở lứa tuổi lớp 5 – giai đoạn chuyển giao quan trọng từ tiểu học sang trung học cơ sở – các em đang trong quá trình hình thành giá trị sống, thái độ và kỹ năng ứng xử xã hội. Chính vì vậy, việc giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường cho học sinh lớp 5 không chỉ mang ý nghĩa phòng ngừa, mà còn là hành động thiết thực góp phần xây dựng một nền giáo dục nhân văn, lấy trẻ làm trung tâm. Môn Đạo đức, với đặc trưng là môn học bồi dưỡng phẩm chất, thái độ và kỹ năng sống, có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc hình thành những hành vi ứng xử đúng đắn, hướng học sinh tới lối sống tích cực, nhân ái. Xuất phát từ thực tiễn đó, nghiên cứu này được thực hiện nhằm khảo sát thực trạng, phân tích ưu điểm và hạn chế, từ đó đề xuất các biện pháp nâng cao hiệu quả giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường cho học sinh lớp 5 thông qua môn Đạo đức.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng các phương pháp: điều tra bằng bảng hỏi với 26 cán bộ, giáo viên và 61 học sinh lớp 5 nhằm thu thập dữ liệu về nhận thức, thái độ và kỹ năng phòng, chống BLHĐ; quan sát trực

tiếp các tiết học môn Đạo đức và hoạt động giáo dục để ghi nhận hành vi ứng xử của học sinh; phỏng vấn một số giáo viên và học sinh để bổ sung thông tin định tính, lý giải kết quả khảo sát; phân tích – tổng hợp tài liệu trong và ngoài nước về kỹ năng sống, giáo dục đạo đức và phòng, chống BLHĐ để xây dựng khung lý thuyết và đối chiếu kết quả. Dữ liệu được xử lý bằng thống kê mô tả với các chỉ số tần suất, phần trăm, điểm trung bình (ĐTB) và độ lệch chuẩn (ĐLC) nhằm phản ánh khách quan thực trạng.

2.2. Thực trạng nhận thức về tầm quan trọng của việc giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường cho HS lớp 5 thông qua môn Đạo đức

Để có cái nhìn rõ hơn về hiệu quả giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường, trước hết cần tìm hiểu thực trạng nhận thức của giáo viên, về tầm quan trọng của việc lồng ghép nội dung này trong môn Đạo đức đối với học sinh lớp 5 tại Trường Tiểu học Hùng Vương.

Bảng: Tầm quan trọng của việc giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường cho HS lớp 5 thông qua môn Đạo đức

TT	Tầm quan trọng	Mức độ thực hiện % (N=30)				ĐTB	ĐLC
		1	2	3	4		
1	Giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường giúp học sinh lớp 5 hình thành ý thức tôn trọng bản thân và người khác.	0	0	10.0	90.0	3.90	.305
2	Nội dung phòng, chống bạo lực học đường trong môn Đạo đức giúp học sinh rèn luyện hành vi ứng xử phù hợp.	0	0	13.3	86.7	3.87	.346
3	Giáo dục kỹ năng này góp phần xây dựng môi trường học tập an toàn, thân thiện trong nhà trường.	0	0	10.0	90.0	3.90	.305
4	Tích hợp nội dung phòng, chống bạo lực học đường vào môn Đạo đức lớp 5 là cần thiết và phù hợp với đặc điểm lứa tuổi.	0	3.3	13.3	83.3	3.80	.484
5	Việc rèn kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường giúp nâng cao chất lượng giáo dục phẩm chất và năng lực học sinh.	0	3.3	10.0	86.7	3.83	.461
ĐTB chung						**3.86**	**.380**

Ghi chú: 1-Không quan trọng, 2-Quan trong, 3-Khá quan trọng, 4-Rất quan trọng (Nguồn: tác giả)

Dựa vào số liệu ở Bảng 1, có thể nhận thấy rằng đội ngũ giáo viên đều đánh giá rất cao tầm quan trọng của việc giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường cho học sinh lớp 5 thông qua môn Đạo đức. Kết quả khảo sát cho thấy tỷ lệ ý kiến lựa chọn mức "rất quan trọng" luôn chiếm ưu thế tuyệt đối ở tất cả các tiêu chí (dao động từ 83,3% đến 90,0%), trong khi hoàn toàn không có giáo viên nào đánh giá mức "không quan trọng". Điểm trung bình chung đạt 3.86/4 với độ lệch chuẩn thấp (ĐLC = .380), phản ánh sự thống nhất và đồng thuận cao trong nhận thức của giáo viên.

Cụ thể, hai nội dung được đánh giá cao nhất là: "Giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường giúp học sinh lớp 5 hình thành ý thức tôn trọng bản thân và người khác" và "Góp phần xây dựng môi trường học tập an toàn, thân thiện trong nhà trường" với ĐTB 3.90, trong đó 90% ý kiến xếp vào mức "rất quan trọng". Điều này cho thấy giáo viên không chỉ quan tâm đến lợi ích trực tiếp cho cá nhân học sinh mà còn nhìn nhận giá trị lan tỏa của kỹ năng này trong việc kiến tạo một môi trường giáo dục tích cực, nhân văn. Nội dung "Giúp học sinh rèn luyện hành vi ứng xử phù

hợp" (ĐTB = 3.87) cũng được đánh giá cao, phản ánh nhận thức sâu sắc của giáo viên rằng kỹ năng phòng, chống bạo lực không chỉ dừng ở nhận thức mà còn phải được thể hiện trong hành vi ứng xử hằng ngày.

Hai tiêu chí còn lại, gồm "Tích hợp nội dung phòng, chống bạo lực học đường vào môn Đạo đức lớp 5 là cần thiết và phù hợp với đặc điểm lứa tuổi" (ĐTB = 3.80) và "Việc rèn kỹ năng này giúp nâng cao chất lượng giáo dục phẩm chất và năng lực học sinh" (ĐTB = 3.83), tuy có điểm trung bình thấp hơn một chút so với các tiêu chí khác, nhưng vẫn ở mức rất cao và ổn định. Điều này phản ánh một thực tế rằng, bên cạnh sự đồng thuận, vẫn còn một tỷ lệ nhỏ giáo viên (3,3% – 13,3%) chỉ đánh giá ở mức "khá quan trọng", cho thấy vẫn còn sự phân hóa nhất định trong cách nhìn nhận về mức độ phù hợp và tính khả thi của việc tích hợp nội dung này vào giảng dạy.

Như vậy, kết quả phân tích khẳng định rằng đội ngũ giáo viên Trường Tiểu học Hùng Vương có nhận thức sâu sắc, nhất quán về vai trò to lớn của việc giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường cho học sinh lớp 5 thông qua môn Đạo đức. Đây chính là tiền đề quan trọng để nhà trường xây dựng và triển khai các biện pháp giáo dục đồng bộ, vừa đảm bảo định hướng giá trị nhân văn, vừa đáp ứng yêu cầu phát triển phẩm chất và năng lực cho học sinh trong bối cảnh hiện nay.

2.3. Thực trạng thực hiện mục tiêu giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường cho HS lớp 5 thông qua môn Đạo đức

Nghiên cứu về thực trạng giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường cho học sinh lớp 5 thông qua môn Đạo đức tại Trường Tiểu học Hùng Vương đã tiến hành khảo sát 30 cán bộ, giáo viên và 61 học sinh, qua đó phản ánh mức độ triển khai, hiệu quả và những thách thức trong quá trình thực hiện mục tiêu giáo dục này.

Kết quả khảo sát đội ngũ cán bộ, giáo viên cho thấy hầu hết đều đánh giá việc thực hiện mục tiêu giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường ở mức khá và tốt, với điểm trung bình chung đạt 3.78/4 và độ lệch chuẩn 0.481, thể hiện sự đồng thuận tương đối cao. Trong các tiêu chí, nội dung "Rèn luyện kỹ năng nhận diện tình huống và ứng xử hòa bình" đạt điểm cao nhất (ĐTB 3.83), với 83,3% đánh giá ở mức tốt. Điều này khẳng định nhận thức đúng đắn của giáo viên rằng giáo dục Đạo đức không chỉ truyền đạt tri thức mà còn bồi dưỡng năng lực sống, đặc biệt là khả năng ứng xử hòa bình – nền tảng để phòng ngừa bạo lực. Các tiêu chí khác như kỹ năng kiềm chế cảm xúc, tìm kiếm sự hỗ trợ, tinh thần đoàn kết và khả năng nói "không" với bạo lực đều đạt ĐTB 3.80, chứng minh vai trò quan trọng của việc phát triển kỹ năng cá nhân gắn với giá trị cộng đồng. Một số mục tiêu như giáo dục giá trị sống, cung cấp kiến thức cơ bản về bạo lực, phân biệt hành vi bạo lực và phi bạo lực hay xây dựng môi trường học tập an toàn có điểm thấp hơn (3.73–3.77) nhưng vẫn ở mức cao. Tuy nhiên, một tỷ lệ nhỏ (3,3% – 6,7%) chỉ đánh giá ở mức "đạt", cho thấy việc triển khai chưa thật sự đồng đều.

Về phía học sinh, khảo sát 61 em lớp 5 cho thấy các em đã tiếp nhận tích cực mục tiêu giáo dục. Nội dung vừa tiếp thu tri thức vừa rèn luyện lối sống đạt ĐTB 3.70, khẳng định môn Đạo đức góp phần hình thành nhân cách. Mục tiêu xây dựng tinh thần đoàn kết, yêu thương và tôn trọng bạn bè được đánh giá cao nhất (ĐTB 3.77), với độ lệch chuẩn thấp, phản ánh sự đồng thuận cao. Các mục tiêu như phân biệt hành vi bạo lực (ĐTB 3.67) hay cảm nhận trường học an toàn, thân thiện hơn (ĐTB 3.72) cũng cho kết quả khả quan. Tuy nhiên, các mục tiêu gắn với thực hành như ứng xử hòa bình trong mâu thuẫn (ĐTB 3.52), kiềm chế cảm xúc và tìm kiếm sự giúp đỡ khi gặp nguy hiểm (ĐTB 3.54), hay sự tự tin nói "không" với bạo lực (ĐTB 3.57) có điểm thấp hơn và độ lệch chuẩn cao. Điều này phản ánh sự chênh lệch trong khả năng vận dụng, cho thấy kỹ năng thực hành ứng xử hòa bình và kiểm soát cảm xúc vẫn còn là thách thức cần được chú trọng.

Nhìn chung, ĐTB chung 3.63 khẳng định học sinh tiếp nhận mục tiêu giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường ở mức khá – tốt, đặc biệt nổi bật ở việc bồi dưỡng nhân cách, tinh thần đoàn kết và tạo dựng môi trường học đường an toàn, thân thiện. Tuy nhiên, để đạt mục tiêu toàn diện, việc rèn luyện kỹ năng thực tiễn – nhất là kiểm soát cảm xúc và sự tự tin đối diện với bạo lực – cần được tăng cường thông qua các hoạt động trải nghiệm.

Kết quả nghiên cứu cho thấy giáo viên Trường Tiểu học Hùng Vương đã nhận thức và triển khai khá đầy đủ mục tiêu giáo dục phòng, chống bạo lực học đường, trong khi học sinh đã tiếp nhận tích cực về mặt thái độ và hành vi. Song, sự chưa đồng đều trong mức độ thực hiện giữa các cá nhân và sự hạn chế về kỹ năng thực hành gợi mở yêu cầu về các giải pháp hỗ trợ đồng bộ hơn, nhằm nâng cao hiệu quả và tính bền vững của giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường trong thời gian tới.

2.4. Thực trạng thực hiện nội dung giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường cho HS lớp 5 thông qua môn Đạo đức

Nghiên cứu về thực trạng giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường cho học sinh lớp 5 thông qua môn Đạo đức tại Trường Tiểu học Hùng Vương được triển khai dựa trên khảo sát 30 giáo viên và 61 học sinh, nhằm nhận diện mức độ triển khai, sự phù hợp và hiệu quả trong thực tiễn giảng dạy.

Kết quả khảo sát đội ngũ giáo viên cho thấy nội dung giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường được đánh giá ở mức cao, với điểm trung bình chung đạt 3.87/4 và độ lệch chuẩn thấp (0.336), phản ánh sự đồng thuận mạnh mẽ và tính ổn định. Các nội dung nổi bật gồm: giúp học sinh hiểu quyền được yêu thương, tôn trọng và bảo vệ; nuôi dưỡng tinh thần nhân ái, khoan dung; rèn kỹ năng kiềm chế cảm xúc; trân trọng tình bạn và biết tìm kiếm sự giúp đỡ khi gặp nguy cơ bạo lực (ĐTB đều đạt 3.90). Đây là những minh chứng cho thấy giáo dục đạo đức đã tác động đến chiều sâu nhân cách, vừa nuôi dưỡng cảm xúc tích cực, vừa hình thành hành vi đúng đắn. Tuy nhiên, một số nội dung như thái độ phản đối hành vi bạo lực (ĐTB = 3.77) hay kỹ năng giao tiếp hòa bình, giải quyết mâu thuẫn bằng thương lượng (ĐTB = 3.83) còn thấp hơn, phản ánh thực tế học sinh cần nhiều thời gian và cơ hội rèn luyện để chuyển từ nhận thức sang hành động kiên định trong phản đối bạo lực.

Từ phía học sinh, kết quả khảo sát 61 em lớp 5 cho thấy sự tiếp nhận tích cực. Đa số học sinh đánh giá cao tác động của các bài học trong việc hình thành nhận thức đúng đắn về quyền được yêu thương, tôn trọng và bảo vệ (ĐTB = 3.79) và hiểu rõ hậu quả của bạo lực (ĐTB = 3.74). Các em cũng thể hiện sự tiến bộ trong phân biệt hành vi tích cực và bạo lực (ĐTB = 3.69) và thái độ phản đối bạo lực (ĐTB = 3.62), song độ lệch chuẩn tương đối cao (0.778) phản ánh sự khác biệt cá nhân trong mức độ tiếp nhận. Giáo dục lòng nhân ái, khoan dung (ĐTB = 3.66), trân trọng tình bạn, đồng cảm và sẻ chia (ĐTB = 3.74) góp phần nuôi dưỡng đời sống tình cảm lành mạnh, tạo nền tảng cho môi trường học tập hòa bình.

Tuy nhiên, các kỹ năng thực hành như giao tiếp hòa bình, giải quyết mâu thuẫn bằng thương lượng (ĐTB = 3.57) hay kiềm chế cảm xúc trong xung đột (ĐTB = 3.46) có điểm số thấp hơn, kèm theo độ lệch chuẩn cao, cho thấy đây là lĩnh vực khó, cần được rèn luyện nhiều hơn thông qua trải nghiệm thực tiễn. Điểm sáng đáng chú ý là học sinh đã biết tìm kiếm sự giúp đỡ từ thầy cô, cha mẹ, bạn bè khi gặp nguy cơ bạo lực (ĐTB = 3.75), khẳng định năng lực tự bảo vệ bản thân đã được hình thành.

Tổng thể, ĐTB chung đạt 3.67 phản ánh các nội dung giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường thông qua môn Đạo đức đã được đón nhận ở mức khá – tốt, góp phần bồi dưỡng nhân cách, thái độ sống tích cực và tạo dựng môi trường học tập an toàn, thân thiện. Tuy nhiên, để đạt hiệu quả toàn diện, cần tập trung hơn vào việc rèn luyện kỹ năng thực hành ứng xử hòa bình, kiểm soát cảm xúc và nâng cao sự tự tin, nhằm giúp học sinh không chỉ "hiểu" mà còn "hành động đúng" trong các tình huống thực tế.

Gợi ý đề xuất một số biện pháp:

Tích hợp giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường vào nội dung môn Đạo đức lớp 5

Vận dụng đa dạng phương pháp dạy học tích cực (thảo luận, đóng vai, tình huống) nhằm rèn luyện kỹ năng ứng xử

Tổ chức các hoạt động trải nghiệm, ngoại khóa gắn với chủ đề phòng, chống bạo lực học đường

Tăng cường phối hợp giữa nhà trường – gia đình – xã hội trong giáo dục học sinh về phòng, chống bạo lực học đường

Bồi dưỡng, nâng cao năng lực cho giáo viên trong việc giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường

III. KẾT LUẬN

Nghiên cứu đã chỉ ra rằng, việc giáo dục kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường cho học sinh lớp 5 thông qua môn Đạo đức tại Trường Tiểu học Hùng Vương bước đầu đạt được những kết quả tích cực, đặc biệt trong việc nâng cao nhận thức của giáo viên và học sinh. Tuy nhiên, khoảng cách giữa tri thức và hành vi thực tiễn vẫn còn tồn tại, khiến học sinh chưa thật sự vững vàng khi đối diện với tình huống mâu thuẫn hoặc áp lực cảm xúc. Những hạn chế này đặt ra yêu cầu cấp thiết phải đổi mới cách tiếp cận, tăng cường tính trải nghiệm và gắn kết chặt chẽ giữa nhà trường – gia đình – xã hội. Các biện pháp đề xuất trong nghiên cứu không chỉ có ý nghĩa đối với Trường Tiểu học Hùng Vương mà còn có thể áp dụng rộng rãi cho các trường tiểu học khác, góp phần xây dựng môi trường học tập an toàn, thân thiện, nơi mỗi học sinh được bảo vệ, tôn trọng và phát triển toàn diện. Đây cũng chính là bước đi thiết thực để thực hiện mục tiêu giáo dục nhân văn, hướng tới một thế hệ học sinh giàu lòng nhân ái, biết sống hòa bình và có trách nhiệm với cộng đồng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể. Hà Nội: NXB Giáo dục Việt Nam.

Chính phủ. (2017). Nghị định số 80/2017/NĐ-CP ngày 17/7/2017 về xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện, phòng, chống bạo lực học đường. Hà Nội.

Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 của Bộ trưởng Bộ GD&ĐT về ban hành Chương trình giáo dục phổ thông môn Đạo đức.

Ninh Văn Bình, Nguyễn Trọng Lăng, Trần Thế Lưu (2022), Giáo dục Đạo đức ở học sinh tiểu học theo hướng phát triển phẩm chất và năng lực, Nhà xuất bản Đại học Huế.

Nguyễn Trọng Lăng (2023). Giáo trình Tâm lý lứa tuổi và Tâm lý học sư phạm. NXB KHXH, Hà Nội.

Huỳnh Văn Sơn, Mai Mỹ Hạnh (đồng chủ biên) và các cộng sự (2023), Đạo đức lớp 5, Bộ sách Chân trời sáng tạo. Nxb Giáo dục Việt Nam.